No. 25. Donderdag 23 Juni 1910. 10de Jaargang.

Abonnementsprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT**, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Schelpen- en Kralenwerk.

Aan het zeer interessante artikel van den heer J. A. Loebèr Jr. in het Duitsche tijdschrift Textile Kunst und Industrie ontleenen wij het volgende:

„In den laatsten tijd is allerwege het kralenwerk weer in de mode gekomen, en het is te hopen, dat de artisticke wijze van versieren door middel van kralen dit modelletje lang zal overleven. Want bestaat er wel iets mooiers dan juist dit kralenwerk? Zelfs bij primitieve volken, wier werk gewoonlijk slechts een beperkt kleurenaantal te zien geeft, vindt men de veelkleurigen kralenarbeid meesterlijk uitgevoerd. Zij weten dikwijls de kleuren bijzonder goed te kiezen en te rangschikken, zóó, dat ze een verrassend mooi geheel vormen, en men nauwelijks kan gelooven, dat die voorwerpen van verfijnden smaak door z.g. „wilden" worden gemaakt en gedragen. De juiste kleurenverdeeling is hier natuurlijk de hoofdzaak, daar de techniek: het rijgen, opnaaien of weven der kralen zulk een uiterst eenvoudig werk is, dat het geheel als nevenzaak beschouwd moet worden; op het kleureneffect komt het aan. En dit kan in zoo hooge mate bereikt worden, omdat de kralen van glas en van porcelein in alle mogelijke kleuren en schakeeringen te krijgen zijn, terwijl het zoo gemakkelijk gaat ze naar willekeur te schikken en hier en daar een kleur tusschen- of bij te voegen.

De glaskralen hebben een prachtigen, diepen glans waarvan het effect nog verhoogd wordt door schakeeringen met doffe porceleinen kralen. De Europeesche fabrikanten hebben zich in deze zeer verdienstelijk gemaakt, door de kunst uit te vinden om de kralen, tot zelfs in de allerkleinste afmetingen, volkomen gelijkmatig te vervaardigen, want juist daardoor is het mogelijk in alle opzichten mooi werk te maken. Opvallend is het, dat vooral de buiten Europa wonende volken van deze uitvinding profijt getrokken hebben.

In de musea vindt men slechts zelden voorwerpen van Kralenarbeid door Europeanen vervaardigd. Werk van dezen aard, dat werkelijk kunstwaarde bezit, moet men dan ook zoeken onder de ethnografische verzamelingen. Dan vindt men bij de Amerikaansche afdeelingen mooi werk van de Indiaden; kleurschakeeringen, die getuigen van een verrukkelijk uitnemend gelukte versiering. Het werk van verschillende negerstammen in Afrika kan met dat der Indianen wedijveren. Uit Azië is er ook veel en het allerhoogste op dit kunstgebied werd bereikt door de bewoners van den Indischen Archipel.

Dit feit brengt ons onwillekeurig de vele reisverhalen in herinnering, waarbij melding gemaakt mordt hoe deze glaskralen een onontbeerlijk hulpmiddel zijn voor de ontdekkingsreizigers om hun doel te bereiken, daar de „wilden" bijzonder belust zijn op dit kinderspeelgoed, veel voor het bezit er van over hebben. Als men in de volkenkundige museau de volmaakte kunststukken bewondert, die deze „wilden" er mee wisten te maken, begrijpt men pas waarom zij zoo verlekkerd zijn op die kraaltjes.

In den Indischen Archipel zou men uitvoerige studies van het ontstaan dier kunst kunnen maken. Deze eilandenreeks, bewoont door volken, die op zeer verschillende Kultuurhoogte staan, is een prachtig, nog bijna onontgonnen ethnografisch studieveld, waar in den laatsten tijd op het gebied der kunstnijverheid menige verrassende vondst is gedaan. Ook wat het kralenwerk betreft, leert het ons veel, zoo o.a. dat men het s c h e l p g e l d, dat ook tot sieraden verwerkt werd, veilig als voorlooper van het kralenwerk mag beschouwen.

Het schelpgeld, — dat ook in vóórhistorische graven in Europa gevonden is — deed over het grootste deel der aarde als waardemeter bij het ruilverkeer dienst en zal wel de oudste, meest verspreide vorm van geld geweest zijn.

In China, Siam, en Engelsch-Indië werd daarvoor van de Maladiven, en van de kusten van Borneo en het Kauri-schelpje gebruikt, dat bij scheepsladingen uit de Philipijnen aangevoerd werd. Zeer waarschijnlijk werden deze Kauris ook door de Chineezen als geld op de Indonesische eilanden ingevoerd, gelijk de Europeesche handelaren ze eveneens bij scheepsladingen uit Indië haalden om in Afrika te voorzien in de behoefte van geld.

In het Oostelijk deel van de Archipel gebruikte men daartoe de Nassa-schelpjes, echter niet in hun natuurlijken vorm. Het kleine bultje aan de rugzijde van de schelp werd er afgehakt, waardoor 'n gaatje ontstond, dat het aan strengen rijgen dezer schelpen mogelijk maakte.

Bovendien werden de schelpen in kalk gemetseld en in bladen gewikkeld om ze boven het vuur te bleeken, en daarna gepolijst.

Strengen schelpen van bepaalde afmetingen vertegenwoordigden zekere geldswaarde, en deze zelfde snoeren werden ook gebruikt ter versiering van eenvoudige kleedingstukken, als schaamgordels en dansschortjes. Op de bruine repen geklopte boombast staan die rijen van witte schelpjes goed. Die zijn licht breekbaar, ook omdat ze door het afslaan van het uitsteekseltje, zoomel als door bleeken en slijpen aan hechtheid verloren hebben. Op een soliede stof genaaid behouden ze dus beter hun geldswaarde, daar ze tegen beschadiging eenigszins beschut zijn.

Het spreekt van zelf, dat dergelijk schelpenwerk een groote waarde vertegenwoordigde. De bezitters er van waren in aanzien en macht, natuurlijk konden alleen vorstelijke en voorname personen van den stam zich die weelde veroorloven.

De Kauri-schelpen die door hun vorm en grootte minder geschikt zijn om aan snoeren te rijgen, worden een voor een naast elkander opgenaaid als belegsel. Deze schelpversiering vindt men zeer veel in het Westelijk deel van den Archipel. Op kleedingstukken, op gevlochten hoeden en mandjes, op houten schilden worden de witte schelpen vastgehecht sierlijke figuurtjes vormend. Door vier Kauri-schelpjes kruisgewijze te plaatsen ontstaat het over den geheelen Archipel zoo geliefde kruisbladige bloem-motiefje.

Niet alleen schelpen worden zoodanig als versiering benut maar ook de pitjes van verschillende vruchten in onderscheiden kleur en vorm. Ook van dunne bamboe worden lange, smalle kralen gemaakt.

Dit versieringswerk door middel van schelpjes, pitjes en bamboereepjes is de voorlooper geweest van den Kralenarbeid. De Kunstmatige kralen vormen echter een scherp contrast met het bovenbeschreven natuurlijk materiaal, omdat zij van buitenlandsche afkomst zijn. De Indonesiërs verstaan de kunst van kralen maken niet, daar zij over het geheel op het gebied der ceramiek al heel weinig ontwikkeld zijn.

De Chineezen, die tot voor korten tijd nog Kaurischelpen op Borneo invoerden, zijn ook de importeurs van kunstkralen gemeest, lang vóórdat de eerste Europeesche handelaren den Indischen Archipel bezochten.

F l i-H s i u, die in 436 als geleider van een Chineesch gezantschap een reis door Java-Sumatra maakte gewaagt van den invoer van veelkleurige glaskralen door de Chineezen.

Naast de glaskralen zijn toen zeker ook de wonder mooie aardewerk-kralen ingevoerd, welke nu nog op verscheidene eilanden als groote kostbaarheden worden beschouwd; ze werden echter als schatten zorgvuldig weggeborgen en hoogst zelden ter versiering gebruikt.

Nu nog worden snoeren van glaskralen als ruil- en betaal-middel gebruikt in de binnenlanden van Borneo en ook uit dezen geldvorm heeft zich een versieringswijze ontwikkeld. Kralenstrengen werden evenals vroeger de schelpenstrengen op stof genaaid, en door hun regelmatigen vorm was het mogelijk er mooie ornamenten van te maken.

Het allernieuwste op dit kunstgebied vindt men op Sumatra, Borneo, Sangir, Timor en Nieuw-Guinea waar de kralen van glas en van porcelein als zelf-

standig materiaal gebruikt worden tot een diagonaal gekruist weefwerk in de grootste verscheidenheid van kleur met smaak gerangschikt."

Het artikel is rijk verlucht met mooie afbeeldingen van voorwerpen met kralenversiering, uit verschillende oorden, verscheidene naar foto's uit de Boeatan-collectie. Wellicht zijn wij later in de gelegenheid ook de lezers van Het Koloniaal Weekblad hiervan een kijkje te geven.

In elk geval kunnen zij, die daartoe gelegenheid hebben, de origineele werkstukken in de Heulstraat 19 komen bewonderen en zijn wij den heer Loebèr dankbaar dat gij op zoo uitnemende wijze er de aandacht op gevestigd heeft.

Het werk van den Heer Joh. van der Steur.

Uit het Jaarverslag van het liefdewerk door den heer Van der Steur onder de verlaten Indo-Europesche kinderen op Java verricht, nemen wij het volgende over:

Ik krijg wel eens verslagen in handen, welke opnemen hoeveel porties eten, hoeveel dit, hoeveel dat, zijn verstrekt...... Ja, wanneer wij daaraan zouden beginnen, zou ik kunnen aanvangen met: wij hebben 472 kinderen en 3 maal per dag wordt er rijst gegeten; derhalve als elk kind bij iederen maaltijd 1 maal met zijn bord komt — maar het meerendeel komt 2 maal, zelfs enkelen gaarne 3 maal — dan zouden wij kunnen aanvangen met 472 porties rijst, 3 maal per dag verstrekt, 365 dagen, is 516.840 porties, en nemen wij nu gemiddeld aan, dat elk kind 2 maal bij iederen maaltijd komt, dan hebben wij meer dan een millioen maal den grooten rijstlepel in de hand genomen om te scheppen! Zoo zouden wij een lange lijst kunnen maken van al de honderden zolen, achterlappen, enz., die hier versleten zijn en die bewijzen, dat het hier geen trappistenklooster is, maar dat de jongens klimmen op het dak, bengelen aan de goten, klauteren in de boomen en dientengevolge met gaten en winkelhaken rondloopen, totdat de nimmer rustende naald weer gebruikt is geworden tot herstel. Wij zouden lange lijsten kunnen maken van de voeten die verzwikt zijn met voetballen, de ruiten waar de ballen doorvlogen, de vliegers die op de daken terecht kwamen, de dakpannen die gebroken werden om ze terug te krijgen, de pillen die verstrekt zijn, de flesschen castorolie die zijn verbruikt. Edoch, bij het werk der liefde wordt niet geteld maar gewogen. We zullen liever trachten met U op en neer te wandelen over het uitgestrekte terrein van Oranje Nassau. Het is een verbazend groot terrein geworden, 37000 M. groot!

Onze eenigste buurman is de Resident. Z.Ed.Gestr. heeft ongetwijfeld wel eens last van het leven en de drukte, maar wetende dat er niets aan te doen is, en overtuigd dat gezonde kinderen leven moeten maken, toont Z.Ed. altijd eene kalme berusting in het onvermijdelijke en alleen als het eens de spuigaten uitloopt, krijg ik een vriendelijk verzoek om ze tot kalmte aan te manen. Verder hebben wij althans bij het speelterrein geen enkele buur en gelukkig gaat de bal alleen op ons eigen dak, en de knikkers alleen door onze eigen ruiten!

Wij beginnen onze wandeling aan de Oostzijde. Daar is het kleintjeshuis; de grond gekocht met het geld van wijlen den heer Jansen te Amsterdam, het werk door milde giften van anderen voltooid. Het huis ligt aan de Oostzijde. Dat is een soort van profetie. Het Oosten niet waar, waar de zon opgaat, dat is de beste plaats voor een huis met kleintjes? Zal er iets van onze pleegkinderen terecht komen, dan hoe jonger wij ze krijgen hoe beter. Slaap-, speel- en eetzaal staan onder leiding van de juffrouwen Schut en Hazevoet. Zie, daar staat de laatste met een groep kleine kleuters. Die kleintjes worden al vast een beetje voorbereid op de dingen die komen zullen, want als er plaats is, dan gaan zij op hun zesde jaar naar de Gouvernementsschool.

Als er plaats is. Helaas hebben wij 30 kinderen voor wie wij al een jaar lang wachten op plaats!

Hoe komt gij aan zulk een terrein, Van der Steur, hoor ik U vragen. Ik zal het U zeggen. Hier stond vroeger een ongeveer 70 meter lange oude Pradjoeritskazerne. In die oude gebouwen bezocht ons G. G. Rooseboom, en deze, vriendelijk als altijd, zeide ons met alles te willen helpen. Evenzoo de humane heer de Bruyn Prince, destijds resident van Kedoe, die ZE. begeleidde. Wij kregen toen dat terrein in eigendom voor 1/10 cent de meter. Ware dit niet geschied, nooit hadden wij zulk een terrein gekregen. De schaduwrijke boomen, waaronder gij de kleintjes ziet spelen, deed de Resident De Bruyn Prince nog planten.

Het gebouw, dat parallel loopt met het kleintjeshuis, was vroeger een Gouvernements-school. Wij mochten het koopen voor een kleine som. Van de ééne helft hebben wij het Militaire Tehuis gemaakt van de andere de Kerk. Wij treden binnen en gij vraagt mij omtrent het Militair Tehuis. Gij ziet de leestafel voorzien van couranten, die wij kosteloos van de redacties ontvangen. Gij ziet, elk wat wils, want in het Militaire Tehuis komen allerlei menschen. Ook boeken zijn er, eenige kasten vol. Met het Kerstfeest krijgen wij er weer een nieuwen voorraad bij door tusschenkomst van Mevr. van R. en Mevr. v. I., die altijd een hoekje in hare huizen hebben, dat een beetje gelijkt op een „magazijn" Van der Steur. Ook de Vereeniging voor Evangelisatie onder de Militairen bedenkt ons trouw.

In 1908 was het bezoek gemiddeld per maand 311, in 1909, 488.

Soms krijgen wij treffende blijken, dat er ongemerkt een kracht ten goede van het Tehuis uitgaat. Dezer dagen ontving ik een paar maal een recht hartelijken brief uit Amerika van iemand, die het daar nu met zijn gezin heel goed gaat en voor wien het Militair Tehuis het middel is geweest om den drankduivel uit zijne ziel te jagen. Zoo kreeg ik met mijn verjaardag ƒ 50.— van een oud-bezoeker, uit dankbaarheid voor gelukkige uurtjes.

Maar mij loopen door en openen de Kapel. Verrast kijkt gij op en vraagt: Is het hier een Protestantsche Kerk of een Roomsche? Gij kijkt naar de platen aan den wand, naar het Cristusbeeld, hetwelk daar in de hoogte staat. Ja, ziet ge, dat kreeg ik met mijn huwelijk van twee echt Protestantsche dames. Ik vroeg het als geschenk bij mijn huwelijk en terwijl gij er naar staart, de zegenende Christus naar Thorwaldsen, stop ik U een klein versje in de handen, dat ik aan elk kind, dat de inrichting verlaat, hier in dit kerkje geef. Gij leest:

DE NOODIGENDE HEILAND.

'k Stond voor een Christusbeeldnis
In reinen, marmeren steen;
En vroeg me wat de Heiland
Tot mij te zeggen scheen.

In stillen eerbied schreed ik
Dit witte beeld voorbij;
Stond peinzend tegenover,
En peinzend aan Zijn zij.

Maar niets had het mij te zeggen,
't Bleef onbeweeglijk koud,
En wat de Heiland meende
Het werd mij niet ontvouwd.

Tot eind'lijk, starensmoede,
Van vragen vol mijn hart,
Ik buigen ging de knieën,
In overmaat van smart.

En toen, ja toen begreep ik
Hoe Hij mij wilde zien:
Niet staande, als rechtvaardig,
Maar — schuldig op de knie'n.

Want o, wat toen die oogen,
Die blik mij heeft gezegd,
Dat viel in 't diepst der ziele,
En blijft daar weggelegd.

Gij wenscht een nadere verklaring van mij, niet waar, in verband met dit kerkje?

Zelf ben ik Protestant, maar wij hebben hier een eigenaardige, gemengde bevolking. Ik heb kinderen met een Protestantsche doopacte en kinderen met een Roomsche doopacte en kinderen zonder doopacte. Ook heb ik Joden en Jodinnetjes onder mijne kudde.

Vroeger doopte ik nieuwe kinderen. Sedert twee jaren doe ik het niet meer, naar aanleiding van eene opmerking van den Predikant namens het Kerkbestuur te Batavia.

Nu geef ik de kinderen geregeld en getrouw godsdienstonderwijs. Ik tracht ze in te prenten de heerlijke beginselen van het Christendom. Ik draag ze op aan den zegenenden Christus, ik vertel ze van Hem, den grooten Kindervriend, en als ze volwassen zijn, zeg ik tot hen: Kinderen, voeg U bij de Kerk waar ge denkt dat het 't best is te gaan; wandel op het smalle pad van Gods geboden, heb waarheid en reinheid lief, leef in gemeenschap met den Helland maak geen ruzie over het geloof en betracht het lied dat ge thuis met elkaar hebt gezongen:

Kinderen van één Vader reikt elkaar de hand,
Waar wij mogen wonen, in wat streek of land;
Hoe wij mogen spreken, in wat tong of taal,
Kinderen van één Vader zijn wij allemaal.

Jezus bouwde geen kerk, maar Hij leerde de menschen elkaar onderling lief te hebben en zóó overwon Hij de wereld. De kinderen komen hier uit alle streken des lands. Ik moet trachten in hen de begeerte te wekken: ik wou dat Hij Zijn hand op mijn hoofd legde, Zijn blik ook ik zien mocht, terwijl Hij zacht zegt: „Laat de kinderen tot mij komen."

Zoo pratende komen wij aan de groote jongenszaal, 280 kribben in 6 groote, lange rijen. Daar in dien hoek staat mijn krib. Een Christusbeeld aan het kruis hangt daar boven. Ik zelf, lezer, heb behoefte aan iets zichtbaars vóór mij. En daaronder die portretten, het is een beeld van wat ik zoo gaarnr doe, de kinderen die ze voorstellen neerleggen in den geest aan den voet van dat kruis, waar de hoogste liefde geopenbaard werd. Gij neemt een pertret uit den hanger en vraagt naar dat kind, gij doet een goede greep. In dien jongen zit pit, hij zal verder komen zoo God wil. Hij contribueert nu geregeld ƒ2.50 per maand voor ons gesticht dat hij lief heeft. Maar die derde daar, deze zit nu in de gevangenis voor diefstal. Onlangs in de gevangenis komende, om andere gevangenen te bezoeken, trof ik hem daar. Toen knikten mijn knieën en mijn stem beefde toen ik hem noemde bij den naam, waarbij ik hem tien jaar genoemd had — want tien jaren had ik voor hem gezorgd. Kom, hang het beeld weer in dien hanger, onder het kruis, misschien hoort hij in de stilte van het gevangenisleven nog eens de stille stem van het kruis. Schijnbaar is hij mislukt, maar ik zal hem niet zetten op een lijst van mislukten, want, in den arbeid der liefde wordt niet geteld maar gewogen.

Wij loopen pratende de jongensslaapzaal uit en zien rechts de werkplaatsen, links het meisjeshuis, in het midden de jongenseetzaal en de avondschoollokalen Vlak achter de jongensslaapzaal ligt mijn kantoor. In dit kantoor breng ik een groot deel van den dag door. Het grootste deel.

Hoewel ik niet dankbaar genoeg kan zijn voor Gods groote zegen, het is toch een feit dat wij alles hebben te betrachten om de inkomstrn te vermeerderen en ze met de uitgaven in overeenstemming te brengen.

Dit brengt heel wat werk mede. Het schrijven van van postkwitantiën, om maar iets te noemen, het nagaan van de menschen die verhuisd zijn. Voorts het stamboek der kinderen, al de weeskamerzaken... Ik ben soms zoo moe van het schrijven, dat ik de pen niet meer kan vasthouden.

Dan ziet ge bij die tien kasten er een staan met stapels pensioenakten en schuldbekentenissen. Dat is de administratie van het ziekenfonds, het begrafenisfonds, de hulp- en spaarkas voor de gepensionneerde militairen. Zeer velen maken daar gebruik van. Dit werk brengt mij eens per maand in contact met duizend gezinnen, die met al hunne ziekten, sterfgevallen en tegenspoeden hier komen. Ik behoef u zeker niet te zeggen welk een werk van becijferen, enz., aan dezen arbeid onder de gepensionneerden verbonden is!

Een ander werk, dat ik in het kantoor doe, is de Kleine Bode van Huis schrijven en expedieeren. Ik zend hem aan alle oud-pupillen van de inrichting, oud bezoekers van het militair tehuis welke er om vragen aan de matrozen op oorlogschepen enz. Ik behandel er geen enkele twistvraag in. Ik vertel alleen Bijbelsche verhalen. Wat toch zal ik hun beters geven dan wat geschreven is onder den invloed van Hem voor wien alle harten open liggen? Want ik acht mijne taak niet afgedaan wanneer de kinderen de inrichting verlaten. Afgedaan heb ik pas wanneer de Heer mij aflost van mijn post.

Uit de O.-I. Mail.

De jongste berichten betreffende de **cholera** luiden nog niet veel gunstiger dan de vorige. Nog steeds eischt de gevreesde ziekte vele slachtoffers, en breidt zij zich ook naar de binnenlanden uit. De Inlanders schijnen nu wat voorzichtiger te worden, vooral in het gebruik van water.

In De Locomotief schrijft de onvermoeide grijsaard Dr. J. Groneman weder een uitvoerig artikel over zijn creoline-therapie. Wat zou het een groote zegen zijn, zoo er een afdoend middel tegen de cholera bestond!

De in ons vorig Weekblad vermelde oprichting der **Vereeniging voor een Universiteit in Nederl.-Indië** werd door de Indische pers lang niet met algemeene instemming begroet.

De heer M. van Geuns bijv. schrijft in De Week van Het Soer. Hblad. o.m.:

„Op het stuk van vereenigingetjes-vormen doen

wij hier in Indië voor geen land onder. Gelet op het gering aantal ontwikkelde en contribueerfähige personen hier te lande — Europeanen en niet-Europeanen — komen wij goed voor den dag, ja zoo goed dat men zich de vraag stelt, waar de knappe menschen vandaan te halen zijn om al die vereenigingen naar den eisch te besturen.

De allernieuwste nouveauté is de „Indische Universiteitvereeniging" Het merkwaardige is, dat zij zoo neutraal mogelijk is, of juister gedefinieerd: dat zij een zuiver maatschappelijke grondslag heeft. In het bestuur zitten vrome mannen als dominé Wijers en broeder Van Damme naast besliste vrijdenkers; Europeanen naast Inlanders en Chineezen. De oprichters hebben zelfs den schijn van exclusiviteit vermeden.

Heel aardig, heel verblijdend. De universeele broederschap herberg vindend in een universiteits-vereeniging. De leeuw en de wolf en het schaap en het lam vreedzaam rustend aan den voet van Pallas Athene. Een schouwspel, waard in beeld te worden gebracht. om vervolgens, in een rand met kruis-, driehoek- halvemaan- en draakemblemen, den politieken vechtersbazen in patria te worden aangeboden.

Wij hebben hier voor de zooveelste maal te doen met pogingen van menschen, die goed van wil, en warm van hart zijn, maar die een gedisproportioneerden kijk hebben op de dingen en krachten in de tropische wereld.

Waaraan men zich een beetje ergeren moet, is: dat aan het spelletje wordt meegedaan door menschen, die moesten weten, dat men nu eenmaal van een mangaboom geen reine-claudes plukt.

Het vakblad, Het Onderwijs, vraagt:

„Welke leidende gedachten hebben voorgezeten bij de samenstelling van dit hoofdbestuur is ons een raadsel. Heeft men er alle geestelijke stroomingen in willen vereenigen, waarom dan geen vertegenwoordigers van de „groote" kerk, benevens van andere ethische vereenigingen aangezocht?

Heeft men meer op deskundigheid gelet? Maar waar zijn dan de directeuren van de beide H. B. S., of de doctoren in wis- en natuurkunde?

Het is ons onbegrijpelijk, hoe de heeren met het voorbeeld van Britsch-Indië, waar het hooger onderwijs op een ontzettend fiasco is uitgeloopen, voor oogen, den moed hebben hier op Java ook zoo iets dergelijks op touw te zetten. Wanneer zal men toch eens inzien, dat de bevolking van Java meer gebaat is met de stichting van praktisch ingerichte vakscholen dan met een nagemaakte universiteit? Enfin, veel zullen we er niet van zeggen, wellicht worden de heeren over een honderd jaar in het gelijk gesteld.

Intusschen zullen na de poeasa de „voorlezingen" reeds beginnen. We vernamen zelfs, dat in een serie van twaalf lezingen de crimineele anthropologie „behandeld" zal worden. Kassihan de proefkonijntjes", zegt het orgaan.

De Redactie van De Locomotief vindt, dat het tijd wordt, dat men eens precies zegt, hoe men zich de inrichting der gewenschte Indische hoogeschool voorstelt. Hooger technisch onderwijs, wordt door zeer velen urgent geacht, teneinde de in Indië geborenen en blijvenden in de gelegenheid te stellen zich te bekwamen voor de zeer vele technische gouvernements- en particuliere betrekkingen, welke hier te lande moeten worden vervuld. Er zijn, er voorts, naar wij meenen velen, die de Inlandsche rechtschool en de dokter-djawa-school zouden willen omgezet zien in 'n Ind. rechtschool en 'n Ind. geneesk. school, waardoor in de naaste toekomst tal van betrekkingen bij de rechterlijke macht en op het gebied der geneeskunde zouden kunnen worden vervuld door hier geborenen en hier getogenen. Uit deze drie instituten, al aanstonds nauw met elkaar vereenigd in het belang der algemeene ontwikkeling, en geleidelijk tot hooger peil opgevoerd wordend, zou langs den weg der natuurlijke ontwikkeling op den duur eene Indische universiteit kunnen voortkomen, aan welker diploma's ten slotte dezelfde waarde zou worden toegekend als aan die der Nederlandsche hoogeschool. Doch dit is natuurlijk heel iets anders dan plotseling eene volledige Indische universiteit op te richten. Wij voor ons zouden er veel voor gevoelen, aan de op bovenbedoelde wijze samengevoegde hoogere scholen te Batavia een faculteit voor de studie der Inlandsche talen en letterkunde te verbinden. Daardoor zou het gouvernement, het Europeesch bestuur, eene daadwerkelijke belangstelling toonen in taal en beschaving van het overheerschte volk, het geen ten eerste den Inlander zeer sympathiek zou zijn en ten tweede tot direct gevolg zou hebben dat de Inlandsche bevolking harerzijds zich weder meer zou aangetrokken gevoelen tot onze taal en onze beschaving.

De havenplannen voor Soerabaja.

Het Soer. Hbld. is in staat een korte beschrijving te geven van de definitieve havenplannen etc. voor Soerabaja, zooals die door de heeren Kraus en De Jongh zijn uitgewerkt.

In de vorige week zijn de rapporten over de

FEUILLETON.

De Soeling.

Plotseling, als bij tooverslag, was de avond gekomen. De loome hitte van den namiddag werd weggevaagd door den frisschen avondwind, die kwam van de bergen.

Het was alsof gansch de natuur ontwaakte. Zwermen insecten gonsden af en aan, de djankriek sjirpte melancholisch zijn eentonig lied en de groote kodoks, die hun residentie aan den overkant in het moerassig exercitieveld hadden gekozen, lieten bij beurten hun vervaarlijk gekwaak hooren.

Nu was het heerlijk in de frissche voorgalerij en wij strekten ons behagelijk uit in de groote krossi gojangs, in dolce far niente, denkend aan niets, vergetend de drukkende hitte van den afgeloopen dag.

Langzaam verrees de maan achter de hooge bergen en deed de wijde vlakte baden in een zee van wit licht; de sterren flonkerden als in helderen winternacht in kouder regionen.

Majestueus lag de Tangkoeban Prahoe te droomen in den manennacht.

Niemand zei een woord; wij ondervonden allen dat groote welbehagen, dat de Indische avond brengt aan den afgematten Westerling, voor wien het tropisch klimaat niet geschapen is.

Daar plotseling, als werd de geheimzinnige tooverkring verbroken, weerklonk een zacht, helder geluid; eerst aarzelend, dan allengs sterker, totdat het aanzwol tot een wonderzoete melodie eenvoudig en toch aangrijpend, weemoedig en klagend, eindelijk overgaand in jubelend, hoopvol verlangen. Toen opeens zweeg het geheimzinnig instrument en, als hadden ze in ademlooze stilte gewacht, daar overviel ons weer dat eentonig gegons en gesjirp der duizenden insecten, dat de stilte van den Indischen nacht zoo eigenaardig verbreekt.

— Een soeling, zei er een. En ja, dat moest het wel zijn. Zeker een eenvoudig desa-bewoner, die den schoonen avond gekozen had, om z'n weemoed en z'n verlangen te uiten in die wondere, heldere klanken, die hij aan z'n fluit wist te ontlokken.

Den volgenden dag ondervroeg ik m'n jongen naar dat vreemde geluid, dat ons allen zoo bekoord had. En hij vertelde me, dat het werkelijk van 'n soeling kwam en dat de eenvoudige muzikant een jonge inlander was uit de naburige kampong. Dien avond toen zich het zoete geluid weer deed hooren, ging ik met Awad naar de desa en weldra hadden we den jeugdigen speler ontdekt. Zóó maakte ik kennis met Wongso en terughoudend zooals de meeste inlanders zijn, vertelde hij me eerst niets anders dan van z'n werk, z'n desa, z'n ouders. Dan, langzamerhand, werden we vrienden, en hij vertelde me van z'n hoop voor de toekomst. Een ideaal waarnaar elk desa-bewoner streeft: het eens zóóver te kunnen brengen, dat hij een eigen sawah, 'n eigen karbouw, een eigen huisje bezit. En in z'n eenvoudige taal sprak hij mij van Sarina, het dochtertje van Ardjo, z'n buurman, waarmee hij reeds als kind verloofd was. Hoe mooi ze was met de geurende melatti in den donkeren kondeh en hoe sierlijk zij haar kleurige sarong droeg. Hoe zij besloten hadden te trouwen als ze zóóveel gespaard hadden, dat ze hun huisje konden bouwen, de sawah huren, den buffel koopen. En dat hij daarvoor werkte hard werkte elken dag, en dat Sarina zou gaan naar Bogor, waar de „Toenan Besar" woont en hoe ze daar in dienst zou komen bij den „assisten-residen", en elke maand eenige ringgits kon sparen. Nog één jaartje misschien, dan zouden ze zóóveel hebben, dat ze terug kon komen. Honderd ringgits — zou dàt niet genoeg zijn?

En ik glimlachte om het naïeve verhaal van dien eenvoudigen inlander en hoopte met hem.

* * *

Niet lang daarna moest ik Bandoeng verlaten; m'n verlof was om en m'n werk wachtte me weer te Buitenzorg.

De lange, eentonige dagen van werken en voortleven zonder veel emotie volgden elkaar op en welhaast had ik m'n vriend uit de bergen vergeten.

Op een avond zat ik in de voorgalerij van m'n hotelkamer; ik droomde van lang vervlogen dagen en het oude vaderland herrees in mijn herinnering. Nog eenige maanden, dan zou ik heengaan en veel terugzien dat me lief en dierbaar was...... en ik mijmerde in hoopvol verwachten......

Opeens werd ik opgeschrikt door een zacht geschuifel van bloote voeten over de steenen. Een jonge inlandsche vrouw sloop behoedzaam langs de balustrade, het hoofd gewikkeld in een slendang. Toen ze voorbij m'n kamer ging, bescheen het licht van m'n lamp haar gelaat, dat even uit den slendang te voorschijn kwam.

En plotseling herinnerde ik me weer m'n avontuur in de desa. Verbeeldde ik het me, of was het werkelijk Sarina? En ik dacht aan Wongso, hoe hij me verteld had, dat Sarina naar Buitenzorg zou gaan om te dienen bij den „assisten-residen".

Voorzichtig sloop de jonge vrouw verder, ik zag hoe ze verdween in een naastbijzijnde kamer, en ik herinnerde mij dat boek van Veth, waarin hij schrijft over de prostitutie in de Indische hotels. Een weemoed vermengd met bitterheid overviel me. Alweer een ideaal minder — ook dáár bij die eenvoudige bewoners der landelijke desa geen reinheid van zeden geen trouw aan het eens gegeven woord.

* * *

Jaren daarna bracht het toeval me weer in Bandoeng. Daar, op een avond, klonk opeens weer het klagend lied van de soeling en het was alsof het verleden terugkwam — ik dacht aan m'n ouden vriend uit de desa.

Den volgenden dag ging ik hem opzoeken; de toestand was wèl veranderd. De buffel stond in den stal, de loemboeng was gevuld en voor het aardige huisje speelden eenige jonge kinderen. Ik vroeg Wongso of hij gekregen had, wat hij verlangde.

— Zeker, zei hij. Allah heeft gegeven, Allah zij geloofd.

En uit het huisje kwam een jonge vrouw — het was Sarina.

M. P. A. O. — V. L.

havenwerken, zoo van deze stad als van Makassar, den Gouverneur-Generaal aangeboden.

Het plan omvat het maken van een pier met 'n ontwikkelde kaaimuurvlakte van ruim twee kilometer aansluitend aan het Westelijke hoofd van de Kalimas, zoodanig teruggetrokken, dat de kaaimuur aan de zijde van de Straat van Soerabaja in de stroomlijn komt te staan, welke langs de hoofden van het Marine Etablissement loopt.

Achter de pier is een havenbassin ontworpen van ruim 80 Hectaren oppervlakte, welke gedeeltelijk tot een diepte van 13 M., overigens tot een diepte van 5.3 M. onder Soerabajasch havenpeil zal worden uitgediept.

De pier verkrijgt een breedte van tweehonderd meter, zoodat er gelegenheid is voor ruime kadeterreinen voor entrepôts en pakhuizen.

Aan de Zuidzijde van het bassin is een kaaimuur van 300 meter ontworpen, ten behoeve van de prauw-vaart en voor den bouw van loodsen voor den dienst; welke kaaimuur naar gelang van de behoefte kan worden verlengd.

Het bassin is door een strook grond van 400 M. breedte van de verbreede Kalimas gescheiden, welke breedte gelegenheid schept voor breede, onmiddellijk aan de Kalismas grenzende terreinen, ten behoeve van handels- en industrieëlen doeleinden, en voor een uitgestrekt rangeer- en stationsterrein.

Ten Westen en ten Zuiden van het bassin worden de gronden opgehoogd tot tegenover het fort Prins Hendrik, niet alleen met een hygiënisch doel einde, maar ook om goede ruime verbindingswegen met de haven te verkrijgen, en nieuwe woonen handelswijken in het leven te roepen. Ter hoogte van dat fort zijn de spoorwegen zoodanig ontworpen dat het spoorwegverkeer geheel onafhankelijk is van het gewoon verkeer.

Ook op de verbetering van de verbinding van dat nieuwe centrum van verkeer door de oude stadswijken met de Roode Brug en de Aloon-aloon straat is de aandacht gevestigd.

Latere uitbreidingswerken kunnen geschieden door den uitbouw van nieuwe pieren in het bassin.

Wat de exploitatie der havenwerken betreft blijft het beginsel gehuldigd, dat zooveel mogelijk aan het particulier initiatief moet worden overgelaten.

Stoomvaartdiensten zoowel als veemen en cargadoors-firma's, zullen in de gelegenheid gesteld worden kadeterreinen langs de Kalimas, de pier en langs het haven-bassin op langen termijn in huur te bekomen en zich daar in te richten, geheel zooalsthun bedrijf het meebrengt.

Dat dit in den smaak zal vallen kan reeds hieruit blijken, dat reeds nu, door een aanzienlijke handelsfirma te Soerabaja zoowel aan de Kalimas, als aan den pier en aan den kaaimuur voor prauwen in het bassin terreinen in huur zijn aangevraagd en de dienst der S. S. eveneens daarop de aandacht heeft gevestigd.

De kosten van het geheele werk worden geraamd op ruim twaalf millioen gulden.

De rente en aflossing van dit kapitaal, benevens de kosten van onderhoud en beheer moet gedekt worden door het heffen van retributies in den vorm van havengeld, te betalen door elk schip, dat de reede of de haven van Soerabaja bezoekt en door de huur der haventerreinen.

Deze retributies behoeven slechts een kleine fractie hooger te zijn dan die in Rotterdam, en toch is Rotterdam bekend als een der goedkoopste havens der wereld.

Alleen dan, wanneer de renten en de kosten van onderhoud en beheer op deze wijze gedekt worden kan men er zeker van zijn, dat bijtijds in een noodige uitbreiding zal worden voorzien daar de ontwikkeling dan op een gezonden grondslag berust.

Voor het beheer van de haven wordt voorgesteld, dat dit geheel zelfstandig zal zijn, onder contrôle van het gouvernement.

Aan het hoofd staat een directeur der havenwerken, aan wien groote vrijheid van handelen moet worden gelaten, met een commissie van toezicht waar'n ook leden van den handel zullen zitting nemen.

Zeerooverijen. Telkens leest men in den laatsten tijd in de Ind. bladen over plaats gehad hebbende zeerooverij. Opmerkelijk is het zeker, dat de zeeroovers hoe langer hoe brutaler schijnen te worden. Werden eerst de rooverijen door deze individuen o. m. in de omstreken van Soerabaja gepleegd, t. w. in straat Madoera en beide voorwaters, nu beginnen de schavuiten de binnenreede van Soerabaja onveilig te maken.

Het Soer. Hbld. doet daarom de vraag:

Zou het nu te veeleischend zijn, indien er door de Marine een disciplinair gezag op de reede uitgeoefend werd en door haar gedurende den nacht eenige rondes over de reede en langs de schepen gemaakt werd?

Het nieuwe reglement op den overtocht van gouvernements-ambtenaren, van Indië naar Nederland en terug, onlangs ook in ons Weekblad opgenomen, heeft 'n allerongunstigsten indruk gemaakt, volgens De Stem van Indië, het orgaan van den Indischen Bond. Deze vindt het een allertreurigst stuk werk van regeling naar klassen en standen, instede van eenvoudig en billijkerwijze het genoten traktement tot grondslag der uitbetaling van overtochtsgelden te stellen.

Geschiedt dit laatste — en nog is het tijd om het reglement in dien geest te veranderen — dan zullen er geen klachten worden vernomen; wordt het dan verder aan een ieder overgelaten om reisgelegenheid te kiezen naar eigen zin, dan houdt het monopolie van thans bevoordeelde stoomvaartmaatschappijen mede op en zal de concurrentie der passagiers-vervoerende maatschappijen tot gemakkelijker en goedkooper reisgelegenheden leiden, dus den reizenden ambtenaren en hunne gezinnen ten goede komen.

De Vice-President van den Raad van Indië, de heer D F. W. van Rees, zal volgens de Bataviasche bladen wel niet lang meer aanblijven. In deze richting zou ook wijzen het feit, dat de Gouverneur-Generaal het lid in den Raad van Indië, mr. Nieuwenhuys, verzocht heeft in functie te blijven. De gezondheidstoestand van den heer Van Rees moet te wenschen over laten.

Het aftreden van den Directeur van Justitie. Van welingelichte zijde ontving Het Soer. Hbld. eenige mededeelingen omtrent de aanleiding tot het heengaan van den verdienstelijken directeur van justitie, mr. Nederburgh. Het Hooggerechtshof had van den Gouverneur-Generaal de opdracht ontvangen, voorstellen te doen tot reorganisatie van de politierechtspraak. Hieraan werd voldaan en toen zag men het gebeuren, dat de Gouverneur-Generaal die voorstellen naar Nederland zond, zonder er den directeur van justitie over te hooren. Begrijpelijkerwijze voelde de laatste zich door deze handeling zeer gekrenkt.

Intusschen was dit niet de eenige krenking van dien aard. Zij was de droppel, die den emmer deed overloopen.

Mr. Nederburgh genoot niet de eer in den smaak te vallen van de heeren der Algemeene Secretarie. Deze vonden hem een beetje te „geleerd".

Volgens onzen berichtgever heeft mr. Reepmaker de raadsheer in het Hooggerechtshof, de meeste kans om tot opvolger van mr. Nederburgh te worden benoemd. Hij moet de ontwerper zijn van de voorstellen tot wijziging der politierechtspraak, waarvan boven gewaagd is.

Met de **Vereeniging Toeristenverkeer** schijnt het niet voordeelig te gaan. Wij lezen in Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„Niettegenstaande de wenschelijkheid, dat Indië meer bezocht zal worden en het groote nut dat daarbij van „Toeristen-verkeer" kan worden getrokken, bestaat toch, naar wij vernemen, bij de Regeering het voornemen om voortaan geen subsidie meer aan de vereeniging te verleenen.

De tegenwoordige Landvoogd „voelt er niets voor"; Gouverneur-Generaal Van Heutsz heeft destijds persoonlijk moeten „vechten" om de subsidie over het loopende jaar van minister Idenburg los te krijgen en G. G. Idenburg zal zoo goed als zeker niet hetzelfde doen voor de vereeniging bij den tegenwoordigen minister.

Verder zijn — hoe kan het anders — tal van kleine subsidies, toegezegd bij de oprichting der vereeniging, sedert ingetrokken; uitsluitend van de groote corporaties welke steun verleenen, kan de vereeniging niet bestaan, en er is derhalve alle kans dat tegen het einde van 1911 de kas leeg is en de vereeniging waardoor zoo veel goeds reeds werd tot stand gebracht, en waarvan zooveel nog kon worden verwacht, dan zal ophouden te bestaan. Wellicht zal Ulto. Maart 1912, het einde van het 4e vereenigingsjaar, nog gehaald worden, maar wanneer de vooruitzichten niet veranderen, zal dat dan ook zeker de uiterste termijn zijn, tot welke het leven van „Toeristen-verkeer" kan worden gerekt."

Betreffende **Hoteltoestanden in N. I.** schrijft Het Nieuws v. d. Dag in N.-I.:

„Het hotel „Villa Dolce" te Garoet, dat van den heer D. de Rorver weer is overgegaan op den vorigen eigenaar, den heer L. F. van Steijn van Hensbroek, zal, naar men ons meedeelt, veel verbeterd worden. De heer Van Steijn denkt de zaak thans flink aan te pakken, en is er van overtuigd, dat er in een toeristenplaats als Garoet wel degelijk zaken te maken zijn met een behoorlijk ingericht hotel.

Er zal thans, met behulp van het stroomend water, een electrische installatie in het hotel gemaakt worden, voorzien van electrisch licht. Voorts zullen de kamers up-to-date worden ingericht, terwijl ook het plan bestaat, om een toer-auto aan te schaffen. Voor een uitstekende keuken zal worden zorg gedragen. Trouwens, het eten in Villa Dolce liet in den laatsten tijd niets hoegenaamd te wenschen over.

Van hotels gesproken, het is opmerkelijk, hoe de meeste hotels sukkelen met managers. In het hotel Van Horck neemt de heer Van Horck Jr., ambtenaar — met verlof — bij de recherche, thans het tijdelijk beheer waar, daar de manager van het hotel Van Horck in dienst is getreden van hotel Tosari. Dat is de eerste vacature.

De beheerder van hotel Bellevue te Buitenzorg gaat dezer dagen weg en er is niemand in zijn plaats benoemd.

Hotel Holman te Bandoeng sukkelt ook met managers. Die blijven daar bij wijze van spreken niet langer dan veertien dagen, omdat ze dan ongeschikt blijken. Hetzelfde is het geval in hotel Simpang te Soerabaja. Hotel Embong Malang in dezelfde plaats zoekt thans ook naar een anderen beheerder.

Het is wel merkwaardig, dat er in Indië geen personen gevonden worden, die voldoende ambitie hebben voor het hotelhoudersvak om er zich geheel in te werken en het in die richting tot iets te brengen. Ook in Holland voelt blijkbaar niemand er iets voor om zijn baantje van hotel-employé te verwisselen voor dat van manager in Indië.

Het gevolg is, dat de hotels hier het steeds moeten stellen met hofmeesters van booten of dergelijke lui, die heel vaak den dienst van de een of andere stoomvaartmaatschappij verlieten, omdat ze daar niet bruikbaar bleken."

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de Surinaamsche bladen wordt groote aandacht geschonken aan een feit, dat, zoo alles wat daaromtrent verhaald wordt waarheid bevat, op niet meer of minder zou neerkomen dan een samenzwering tegen het koloniaal bestuur.

Een zekere Killinger, een vreemdeling, die tot voor korten tijd de functie van inspecteur van politie te Paramaribo bekleedde, wordt verdacht eenige lieden te hebben omgekocht, die op een bepaalden dag het garnizoen zouden overrompelen en den gouverneur gevangen te nemen

De man, een Hongaar, was omstreeks tien jaar geleden als soldaat in de kolonie gekomen, maar later bij de politie geplaatst, waar hij het tot inspecteur bracht.

Als zoodanig onlangs met verlof geweest zijnde, werd zijn naam na zijn terugkeer te Paramaribo genoemd in verband met uitvindingen op verschillend gebied door hem gedaan en waarvoor hij octrooi zou hebben genomen, waarop hij die uitvindingen naar het zeggen voor een goeden prijs had verkocht.

De man bleef echter inspecteur van politie, leefde evenwel boven zijn stand, hetgeen op bijzondere inkomsten wees.

Nu onlangs wendde zich iemand tot den procureur-generaal, die naar Killinger's beweren, zelf betrokken zou zijn in eene onderneming, welke zich het smokkelen van wapenen in eene der Zuid-Amerikaansche republieken ten doel stelde.

Dit gaf reeds den gouverneur-generaal aanleiding den politiebeambte, die den naam van zijn chef misbruikt, in diens functiën te schorsen. Maar sedert moet uit een ingesteld onderzoek van meer avontuurlijke plannen van Killinger zijn gebleken. Uit de mededeelingen toch van lieden, die door hem omgekocht waren, valt af te leiden, dat zijne plannen gericht waren tegen het bestuur in Suriname.

Heel duidelijk is de zaak echter nog niet. In elk geval meenen we, dat nu daarvan niets verluidde, voordat de Surinaamsche bladen ons met de mail bereikten, aan de zaak geen bijzonder groot gewicht moet worden toegekend.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de invoering van de bamboe-vlechterij in het groot ter Westkust van Sumatra. De met de hand bewerkte bamboetoedoengs — hoeden — welke in de residentie Bantam (Java) vervaardigd worden, zijn aan alle inlanders in Ned.-Indië wel bekend. Zij zijn een belangrijk uitvoerartikel, worden door ieder inlander gewenscht en kunnen dan ook in geheel Ned.-Indië grif van de hand worden gezet.

De inlanders hebben zulk een hoed voor hun buitenwerk hoogst noodig.

Maar ook in hoeden van bamboe-tali en van pan-

danbladeren gevlochten ten gebruike van Europeanen en Chineezen is de handel zeer groot.

Men besteedt aan de vervaardiging van deze hoeden zeer veel zorg, de vorm en de hoedanigheid worden geleidelijk verbeterd.

Het is vooral in de districten Beladjar en Mauk van de afdeeling Tangerang — Batavia — dat de bevolking zich met die industrie bezig houdt; zoowel mannen als vrouwen doen aan die hoedenvlechterij mede (zooals ook uitvoerig door Raden Ajoe Hendroningrat onlangs in „Het Kol. Weekbl. werd beschreven). Deze industrie heeft het voordeel dat zij aan den eigenlijken dagelijkschen beroepsarbeid geen schade toebrengt, want het hoeden vlechten geschiedt meestal des avonds en in de vrije uren.

Ook geniet zij de belangstelling van het Europeesch kapitaal, dat bereid is geldelijke voorschotten te verstrekken tegen levering van het artikel voor den in de overeenkomst vastgestelden prijs.

Door deze hoedenindustrie beschikt de bevolking van Tangerang steeds over geld en brengt zij dientengevolge meerdere welvaart in het land.

Dezelfde bamboesoort, waarvan deze hoeden gemaakt worden, is ook op de Westkust van Sumatra welbekend. Op de Singgalang en de Merapi wordt deze bamboesoort veel aangetroffen.

Het splijten gaat niet moeilijk wegens de geringe hardheid van den stam, doch het verdient de voorkeur om steeds jonge stengels te nemen, die 5 à 6 maanden oud zijn. Voor de bewerking zijn niet veel gereedschappen noodig.

In de Lampongsche districten is aan 't bamboevlechten door de bevolking veel gedaan, maar dan wordt de grondstof verwerkt tot fraaie matten of tot omwandingen van inlandsche woningen.

Dit vlechtwerk wordt met behulp van zekere verfstoffen gekleurd en is fraai materiaal voor den huizenbouw. Ook hier is de grondstof de bamboe tali.

Op de markt te Fort de Kock — Sumatra's Westkust — zijn deze matten ter bezichtiging gesteld geweest, hetgeen de Redactie van de **„Tjahaja Sumatra"** in haar blad van 4 April 1910 no. 26 aanleiding heeft gegeven de aandacht van het groote publiek op die industrie te vestigen, temeer, omdat het geen twijfel overlaat dat de bevolking van Sumatra's Westkust zich in de kunst van het vlechten van bamboe gemakkelijk zou kunnen bekwamen.

Kon deze bevolking daartoe besluiten, dan zou die industrie allicht een belangrijke bron van inkomsten worden.

De prijs der hoeden varieert van ƒ0.75 tot ƒ1.50 per stuk.

Voor elke hoed zijn ongeveer twee stuks bamboe noodig.

In de Lampongsche districten is de prijs van een bamboemat ƒ1.— per dépa (= 5 elleboogslengten), met een breedte van één asta (= één elleboogslengte). Het vlechtmateriaal van de matten is echter veel grover dan dat van de hoeden.

Volgens de Redactie van de **„Tjahaja Sumatra"** bestaat er geen enkel bezwaar tegen waarom de bevolking van de Westkust van Sumatra zich niet op de bamboevlechterij zou toeleggen.

Onder aanhaling van eenige kernachtige Maleische spreekwoorden, beveelt zij de overdenking van dit onderwerp ten zeerste in het belang van het groote publiek aan.

Het hazardspel onder de Inlanders. — In Het Koloniaal Weekblad van 3 Maart '10 no 9 werd reeds gewezen op de onrustwekkende toename van het hazardspel onder de inlandsche hoofden alsook onder de gewone inlanders op Java.

Thans komt Neutraal in zijne Zaterdag-avondpraatje in de **„Pembrita Betawi"** van 9 April 1910 no. 78, op dit onderwerp terug en verklaart hij, na eenige welbekende beschouwingen te hebben gegeven over het kwaad, dat het hazardspel sticht, dat men in iedere kampong één of meer clandestiene speelhuizen kan aantreffen.

De houders dier speelhuizen beschikken over vele listen en middelen om het inlandsche publiek tot spelen in hunne woningen te lokken.

Men wordt er goed onthaald en op zijn gemak gezet, neemt vervolgens deel aan het spel en ,als men financiëel zwak staat, is er toch nog gelegenheid geld op te nemen, zoodat men trachten kan het verloren bedrag en misschien meer dan dat terug te winnen.

Op die wijze wordt het spel gerekt en dat is in het voordeel van den speelhuishouder.

Voor wanbetaling bestaat geen vrees, want, wegens 't in die richting sterk ontwikkeld schaamtegevoel, betaalt de inlander altijd zijn speelschuld en zou hij liever een misdrijf begaan dan in gebreke te blijven zijn speelschuld te voldoen.

De speelhuishouders hebben gewoonlijk jonge lieden in hun dienst die uitgezonden worden met het doel lieden tot spelen te lokken; zij dienen tevens als uitkijkers voor het geval de Schout zich plotseling mocht vertoonen.

De wijkmeesters zijn voldoende op de hoogte van den gang van zaken; voor hen bestaat dus geen vrees, doch dit feit verklaart tevens het verschijnsel, dat er zoo weinig speelhuishouders en spelers worden gevat.

Bij de speelhuishouders schuilt, naar de meening van den schrijver, het groote kwaad in deze en feitelijk zijn zij de lieden, die de oeconomische ontwikkeling van de inlandsche maatschappij tegen houden.

Daarom dient de politie goed op de hoogte te zijn van de clandestiene speelhuizen en van de listen en lagen der speelhuishouders.

Konden deze lieden na arrestatie zwaar worden gestraft, dan zou de bevolking geleidelijk van deze last worden ontheven.

Men tast het kwaad dan in den wortel aan, terwijl de onveiligheid zal wijken en plaats maken voor de gewenschte rust en orde.

Voor de arrestatie van de speelhouders benutte men echter afzonderlijke, vertrouwbare, goedbezoldigde lieden en niet den gewone „geelvink".

WAT DE CHINEES VERTELT.

Versterking van de inkomsten van het Chineesche Keizerrijk door de Chineezen in Nederlandsch-Indië. — Werd in Het Koloniaal Weekblad van 6 Mei 1910 no. 18 de meening besproken dat volgens sommigen de Ned.-Indische Chinees, op politiek en strafrechterlijk gebied, in de toekomst onder de Nederlandsche Regeering er hoe langer hoe slechter aan toe zou zijn, in de **„Ho Po"** van 16 Maart, 6 en 13 April 1910 nos. 359, 362 en 363, wordt door The Tjioe Lim van Krawang de aandacht gevestigd op het feit, dat ook de oeconomische toestand dier Indische Chineezen te wenschen overlaat.

In vroegere tijden was het voor den Chinees in Ned.-Indië gemakkelijk in zijn levensonderhoud te voorzien.

Men bracht de Chineesche handelswaren derwaarts en die konden bij de inlandche bevolking grif van de hand worden gezet.

Geleidelijkerwijze heeft het Europeesch element zich in dien handel gedrongen en aangezien uit Europa vele fraaie, nuttige en goedkoope zaken op de Indische markt konden worden gebracht, heeft de Europeesche handel zich steeds staande kunnen houden, en zich zelfs kunnen uitbreiden.

Met die verhoogde handelsbeweging hield de toename der bevolking gelijken tred.

Ook het intellect nam toe, een scherpe concurrentie werd in het leven geroepen en sedert dien tijd wordt het voor den Indischen Chinees met den dag moeilijker om aan den kost te komen.

Het zal onder deze omstandigheden er wel van moeten komen, dat de Ned.-Indische Chinees zijne oogen weer naar het moederland richt.

In Groot-China is een groot handelsveld beschikbaar en de bestuurders zullen de Ned.-Indische Chineezen met open armen ontvangen, waar 't bekend is, dat zij tegenwoordig hun aandacht aan de uitbreiding van den Chineeschen handel schenken.

Wanneer men de handen uit den mouw zou willen steken, zou men dáár de vreemde werkkrachten, die bij den aanleg van spoorwegen en kanalen worden gebruikt, kunnen vervangen en zoodoende tevens verhinderen dat het door hen verdiende geld het land uitvloeit.

Die vreemde werkkrachten in China worden echter beschermd door de respectieve Westersche mogendheden, wier bemoeienis en inmenging in de Chineesche zaken dikwijls zeer hinderlijk is. Doch de Regeering berust in dat optreden en neemt in aanmerking dat vele harer onderdanen eveneens in den vreemde levensonderhoud en bescherming vinden.

Voegt men daarbij, dat de Chinees in Groot-China zeer onverschillig is ten aanzien van het feit, dat vreemde elementen het geld buitenslands brengen, dan is het duidelijk, dat de staatskas niet goed gevuld kan zijn en de Chineesche autoriteiten niet altijd de energie kunnen ontwikkelen, welke noodig is, om tot een krachtig China te geraken.

Daarvoor is behalve aaneensluiting geld noodig.

In Groot-China wordt dit thans evenzeer zoo begrepen en kon men dan ook in de **„Pembrita Tjoeng Wa"** van 10 December '09 no. 2 — Kol. Weekblad 31 Maart '10 no. 13 — lezen, dat de leerlingen van de scholen thans een zeker bedrag van hunne dagelijksche inkomsten ter beschikking van de Chineesche Regeering stellen, ten einde Haar in staat te stellen de Chineesche Vloot op Westersche voet te organiseeren.

In Het Koloniaal Weekblad van 26 Mei '10 no. 21 kon men de mededeeling vinden van de oprichting van een Marinefonds te Anhoei, terwijl ten aanzien van de delging der Chineesche Staatsschuld in Het Koloniaal Weekblad

van 6 Mei '10 no. 18 het bericht voorkwam, dat er in China een beweging gaande is alle Chineezen ook de emigranten, op te wekken het hunne bij te dragen tot de afwikkeling dier schuld, in de eerste plaats aan de verschillende Regeeringen.

The Tjioe Lim van Krawang en de Redactie van de „Ho Po" hebben zich, in aansluiting van die actie, aangegord en in de nos 361 362 en 363 van hun blad een beroep gedaan op de vaderlandslievende gevoelens der Ned.-Indische Chineezen en hen opgewekt om de Po Tjo Hwe (= Marinefonds) vereeniging te steunen in haar streven, gelden van de Ned.-Indische Chineezen in te zamelen, en bij voldoende deelname, na 3 jaren tijds, een oorlogschip aan de Chineesche Keizerlijke Regeering aan te bieden.

Zulks achten de schrijvers mogelijk, wanneer ieder Ned.-Ind. Chinees van zijn dagelijksch inkomen 2½ cent afzondert voor het omschreven doel.

In drie jaren tijds zou dit een bedrag van f27.— per persoon geven.

De schrijvers hopen ten zeerste, dat het Chineesche publiek in Ned.-Indië aan hun roepstem gevolg zullen geven.

Uitzending van Chineesche onderwijzeressen uit Groot-China naar Nederlandsch-Indië. — In het Damesblad van de „Tiong Hoa Wi Sien Po" van 5 April 1910, nommer 223, vestigt een Buitenzorgsche jonge dame, met name Hiang Eng, de aandacht op de noodzakelijkheid om goed geschoolde Chineesche onderwijzeressen uit Groot-China naar Ned.-Indië en elders te zenden, ten einde op de scholen de leiding van het onderwijs der Chineesche meisjes op zich te nemen.

Het aantal Chineesche meisjes in Ned.-Indië bedraagt ongeveer 40,000.

Een zeer klein gedeelte daarvan bezoekt de Chineesche scholen der Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging, alwaar het onderwijs alleen door mannen, die volgens een vastgesteld leerplan te werk gaan, is opgedragen.

De meeste meisjes bezoeken de Hollandsche en Maleische scholen, vermoedelijk omdat de kinderen zulks het liefste wenschen en de ouders aan die verlangens toegeven.

Toch verdient het volgens de schrijfster, vooral ook met het oog op het aanleeren van de Chineesche taal, aanbeveling, dat de ouders hunne kinderen op de scholen van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging onderwijs latrn geven, welke 100 in aantal, gemakkelijk 400 meisjes op elke school kunnen plaatsen.

Het schoolgeld per school op. f 1.— à f 1,50 per leerling en per jaar stellende, zou over f600 per jaar kunnen worden beschikt, voor welk bedrag wellicht een Chineesche onderwijzeres uit Groot-China wel bereid zou worden bevonden de haar toegedachte taak te aanvaarden.

Van Vreemde Koloniën.

Het Egyptische voorbeeld.

Lord Cromer voerde als Engelsch consul-generaal met ijzeren hand het bestuur over Egypte en overal, waar de vijandigheid tegen de Engelsche inmenging in het bestuur van het land manifesteerde, deed hij het den Egyptenaren gevoelen, dat zij vóór alles zich aan het Engelsch bestuur hadden te onderwerpen.

Het voorgevallene, naar aanleiding van de aanranding van eenige Engelsche officieren te Densjawi, toen onmiddellijk daarop eenige lieden met den strop gestraft werden, bewees hoe lord Cromer, die ongetwijfeld zeer veel goeds voor Egypte tot stand bracht, zich de positie van Engeland tegenover Egypte dacht.

Engeland wil den Egyptenaren den weg wijzen, om aan het land die welvaart te schenken, waarop het aanspraak kan maken, het wil den lieden ook den weg wijzen naar zelfbestuur, maar 't wenscht gedurende den tijd, waarin Egypte nog de leerschool moet doorloopen, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan den leermeester, met de vaste bedoeling, om bij eenig teeken van verzet dat onmiddellijk te onderdrukken.

Die houding van lord Cromer, wien men de z.g. moorden van Densjawi verweet, werd door enkele afgevaardigden in het Lagerhuis aangevallen en te Londen, waar men evenmin weet te beoordeelen, wat in sommige gevallen voor Egypte noodig is als men te 's-Gravenvage zich een juist oordeel kan vormen van de door de omstandigheden geboden maatregelen in Indië, was men natuurlijk, het is immers menschelijk, dra geneigd, om het oor te leenen aan hen. die de meening waren toegedaan, dat zulke straffe maatregelen niet noodig waren om Engeland's taak in Egypte tot een goed einde te brengen.

Lord Cromer ging heen en sir Eldon Gorst werd als zijn vervanger aangewezen. De heer Gorst heeft al het mogelijke beproefd om het Egyptisch zelfbestuur in de gewilde richting te sturen, zonder het daarbij steeds de gewapende vuist voor oogen te houden.

Nauwelijks was men zich in Egypte van deze, veranderde houding der Engelsche regeering bewust, of instede van, gelijk door de z.g. vrienden van Egypte in Engeland was voorspeld, zich tot samenwerking met het Engelsch oppergezag op te maken, begon men eerst recht daartegen te ageeren.

In bladen van verschillende strekking, panislamistische zoowel als zuiver nationalistische, werd de invloed der Engelsche regeering op het bestuur van Egypte als nutteloos en tiranniek uitgekreten, en trachten dezelfde elementen, die eenmaal het land op den rand van den afgrond hadden gebracht, weder den ouden toestand in het leven te roepen, welke hun ten voordeele, het land ten schade had gestrekt.

Dat ging zoo geruimen tijd voort, totdat men eindelijk de moord op den Egyptischen eersten minister Boetros-pasja de oogen der Engelsche regeering heeft geopend voor het gevaar dat haar dreigde.

Boetros-pasja had toch in hoofdzaak zijn lot te danken aan het feit, dat hij in de indertijd buitengewone rechtbank voor de doodstraf had gestemd, waartoe de schuldigen van Densjani werden veroordeeld.

Men heeft van Egyptisch nationale zijde alles in het werk gesteld om den moordenaar van Boetros pasja, die als een nationale held werd vereerd, aan de gerechte straf te onttrekken.

Ook van conservatief-mohamedaansche zijde werd verzet tegen de straf van Wardani aangeteekend en men ontzag, zich zelfs niet, daartoe aan te voeren, dat volgens de mohamedaansche wet de moord van een Christen geen strafbaar feit uitmaakte.

Mocht wellicht ook voor een oogenblik bij de Engelsche regeering in het moederland naar aanleiding van den op haar geoefenden druk van onberaden humanitairen eenige aarseling hebben bestaan omtrent de aan te nemen gedragslijn, het blijkt thans uit de verklaringen van sir Edward Grey, dat daaraan een einde is gekomen en men thans te Londen weer weet wat men wil.

Of nu hiertoe de woorden van Roosevelt tijdens zijn bezoek aan Londen het hunne hebben bijgedragen? Het is zeker, dat deze ten aanzien van de wijze, waarop Engeland zijne taak in Egypte behoort te vervullen, gulden woorden heeft gesproken, die ook elders van waarde moeten worden geacht, waar een koloniale of beschermende mogendheid geroepen is, geregelde toestanden in het leven te roepen.

Men heeft zich te Londen en te Kaïro rekenschap gegeven van het gevaar, hetwelk dreigde op den weg dien men had ingeslagen, men heeft begrepen, dat men geen medewerking heeft te verwachten van elementen, wie het niet om de welvaart van het land maar om eigen macht en aanzien is te doen, opdat ze die ten bate van zichzelven en ten nadeele van het land zelfs zouden kunnen benutten.

De vertegenwoordiging der Fransche koloniën.

Enkele Fransche koloniën, de zoogenaamde oudere, zijn gelijk bekend in de beide huizen van het Fransche parlement vertegenwoordigd.

Zoo hebben dan ook onlangs, evenals in het moederland, op Réunion, in Fransch-Indië, op Guadeloupe en Martinique o.a. verkiezingen plaats gehad.

Bij het onderzoek naar de geldigheid dier verkiezingen zijn weer heel wat ergerlijke staaltjes aan den dag gekomen. Moord en doodslag, intimidatie der kiezers en beïnvloeding van dezen door de autoriteiten die zelfs in sommige gevallen niet schroomden ten behoeve van den gewilden candidaat stembriefjes, die voor den tegencandidaat waren ingevuld te verduisteren.

De onrechtmatigheden, welke zich hadden voorgedaan bij de verkiezing van een der beide afgevaardigden van Guadeloupe, Legitimus, hebben het met het onderzoek belaste bureau der Kamer bewogen diens verkiezing ongeldig te verklaren.

Nu is het bekend, dat in het land van vrijheid, gelijkheid en broederschap, de toepassing van die leuze wel eens in het gedrang komt, zelfs meer dan elders, waar het lieden van een andere kleur betreft.

Er is wellicht geen koloniseerend volk dat zoo hartelijk en vriendschappelijk omgaat als het Fransche. Maar aan al die hartelijkheid en vriendschap ligt het denkbeeld steeds ten grondslag dat er van geen gelijkheid sprake kan zijn.

Men moet dan ook slechts kennis nemen van de Fransche koloniale pers om te ontwaren, hoe de bladen, die men als de organen van het blanke element kan beschouwen, met een zekere minachting den inboorling en zelfs den halfbloed als „nègres" beneden het niviau van den blanke stelt.

En nu is het zeker wel opmerkelijk, dat terwijl men den zwarten Legitimus als niet gekozen meende te mogen beschouwen, over allerlei onregelmatigheden die zich ook hadden voorgedaan bij de verkiezing van den anderen afgevaardigde voor Guadeloupe, Gerault Richard is heengestapt.

Het ware werkelijk tijd, gelijk nu ook door verschillende Fransche bladen wordt voorgestaan, een einde te maken aan eene verkiezingscomedie, waarbij in koloniën „politiekje" gespeeld wordt, zonder dat de menschen eenig benul hebben van de politieke strijdvragen in het moederland.

De Komeet van Halley.

De komeet van Halley heeft ook in de koloniën de gemoederen verontrust, maar het zal wel niet veel voorgekomen zijn, wat naar aanleiding daarvan te Bombay voorviel.

Toen de politierechter daar zitting hield, kwam een jonge Bengalees, geheel op ouderwetsche wijze gekleed en met de teekens zijner kaste op het voorhoofd, binnen om den magistraat een op zegel gesteld verzoekschrift te overhandigen. Dit luidde als:

„Ik heb de eer het volgende ter kennis te brengen van U Edel Achtbare, en vertrouw, dat u wel zoo goed zal willen zijn, om het bevel uit te vaardigen mijn ellendig leven ten offer te brengen aan onze godin Kali Matta, ten behoeve van de regeering en van het volk van Hindoestan. Ik vernam dat de komeet, die elken nacht aan den hemel verschijnt, 'n slecht teeken is voor de menschen en daarom hoop ik, dat u mijn verzoek in overweging zal willen geven en dat zal inwilligen. Ik ben met allen eerbied bereid te antwoorden op alle mij ter zake van mijne bedoeling met dit offer te stellen vragen. Met mijne verontschuldigingen indien ik U lastig viel, heb ik de eer te zijn, uw meest gehoorzame dienaar Prani Nath Sadoe."

Den Sadoe moest beleefdelijk worden beduid, dat zijn offer niet kon worden aanvaard, met de toevoeging, dat hij beter zou doen huiswaarts te gaan en te bidden, opdat de door hem gevreesde onheilen zouden worden afgewend.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Katholieke Missiën.

In het Juni-Nr. schrijft pater Cappers over een door hem bijgewoonde begrafenisplechtigheid in Zuid-Guinea, welke in het kort als volgt geschiedde.

Op het erf van het huis door zijn vrouw en dochter bewoond, bevond zich het lijk in half-zittende, half-liggende houding. Een stuk schors van den kajoepoetiboom was onder het lijk uitgespreid. De beenen en de buik waren met een oude vettige mat bedekt, waarop allerlei aardvruchten, pisangs en krotontakjes in bonte mengeling door elkander lagen. Het hoofd was mooi opgeschilderd met roode, zwarte en gele kleuren; op het hoofd zelf waren de veeren van een drietal paradijsvogels aangebracht. Een dertigtal vrouwen hielden bij het lijk de wacht; ten teeken van rouw hadden de schoonmoeder en de jongste vrouw zich het aangezicht en de borst met leem besmeerd. Intusschen hief de schoonmoeder een doodenzang aan, die op de aanwezigen grooten indruk maakte, met uitzondering van 'n aantal honden en varkentjes, die gemoedereerd rond en over het lijk liepen. Tegen zonsondergang wordt de doode begraven, na een laatste afscheid van de familieleden. De zuster van den overledene werpt zich hartstochtelijk snikkend op het lijk, slaat den arm om zijn hals als om hem te beletten heen te gaan. Die aanval van droefheid duurt slechts een oogenblik; ongemerkt ontdoet zij meteen den doode van verschillende versieringen, o. a. van eenige oorringen — schachten van casoarveeren — die zij als souvenir wil bewaren. Door zes nabestaanden wordt het lijk naar de begraafplaats gedragen, welke zich dicht bij het huis bevindt; bogen en pijlen die in den grond steken, wijzen er op, dat er op die plaats nog meer aan den grond zijn toevertrouwd. Het graf is ruim één meter diep. Daarin bevindt zich over geheel de lengte en de breedte van den bodem het onderstel van een 3 a 4 decimeter hooge rustbank. De doode wordt in het graf gelaten en geheel en al in de boomschors gewikkeld, waarop het lijk van te voren rustte. De zon ging juist onder toen de omstanders boog en pijlen in den grond staken, waarmede de plechtigheid was afgeloopen.

In hetzelfde Nr. schrijft Pr. Matheus nog „Een en ander over de Djakjasche schooljongens".

Een Javaansche bruiloft.

In Nr. 28 van het Bijblad van De Aarde en haar Volken geeft de heer Joh. F. Snelleman eene beschrijving van een model van een Javaanschen bruitoftsoptocht uit het midden der 19e eeuw, welk mo-

del het Museum voor land- en volkenkunde te Rotterdam in 1896 in bruikleen ontving van een oud-hoogleeraar aan de Leidsche Hoogeschool. Op een plank van 97 bij 42 c.M. zijn de 106 poppetjes, van 10 tot 11 c.M. hoog, opgesteld, en het geheel is door een glazen stolp gedekt. Het is zeker te betreuren dat een der familie-leden van wijlen den oud-hoogleeraar dit model heeft teruggevraagd, en niet heeft kunnen begrijpen, dat een dergelijk voorwerp in een Museum veel meer nut sticht dan in een particuliere woning, vooral ook omdat het model dingen voorstelt die langzamerhand tot het verleden gaan behooren. De heer Sn. hoopt, dat hier te lande of in Indië nog een exemplaar schuilt — want het Rotterdamsche was geen unicum — dat men aan zijn Museum zal willen afstaan. Zou misschien een der vele lezers van het Koloniaal Weekblad den heer Sn. in zijn nuttig streven kunnen behulpzaam zijn?

Eigen Haard.

In het jongste Nr. van Eigen Haard schrijft de heer Reitsma over zijn tocht naar de krater van den Tangkoeban Prahoe. Aan het mooi geschreven en fraai geïllustreerd artikel ontleenen we enkele passages.

......Nog eenige stappen verder en aan mijn voeten ligt de dubbele krater. Links de Kawah Oepas, een ronde kuil met op den bodem, heel diep, een vuilgroene waterplas, rechts, door een natuurlijk dammetje van den eersten gescheiden, de brullende en kokende Kawah Ratoe. Een tijd lang sta ik ontzet. In het midden van den Kawah Ratoe is bijwijlen een groot gat te zien. Als een geratel van geweersalvo's knettert het, vlammen lekken rond het gat, zwarte en grijze rookmassa's wervelen naar omhoog, gloeiende steenen vliegen naar boven, bij het neerdalen stofwolkjes opjagend op den kraterbodem. Even is het stil, dan weer een gekraak en geknetter, overstemd door den zwaren slag als van een kanonschot, zwarte rookspiralen vullen den ganschen heksenketel, waarin niets meer te zien is, dan rook en asch in alle mogelijke tinten. Fluks achteruit! een valwind slaat den verstikkenden walm neer, alles groen-grijs kleurend en met stof bedekkend......

Men kan hier uren blijven staan. Telkens opnieuw verandert het tooneel in den krater. Nu eens is het betrekkelijk stil, dan komt het zand om den geheimzinnigen kuil in beweging, het wordt naar binnen gezogen, doffe knalletjes kondigen een oplevinq aan, rook dwarrelt luchtigjes naar boven. En op een ander oogenblik davert het als een helsche explosie, vuurtongen lekken, zwarte rookzuilen cirkelen omhoog, lichtstrepen als bliksemstralen doorschieten de grauwe massa. Geratel volgt weer op de knallen, het is of Vulcanus rust neemt om zich even later met een uiterste krachtsinspanning uit te rekken, zoodat de kraterrand rilt en beeft.

Eindelijk ruk ik mij van de geheimzinnige betoovering los en richt de voetstappen terug naar het oerwoud......

De Economist.

Het Juni-Nr. van de Economist bevat een artikel van Mr. L. A. C. Kolff over Koloniale circulatiebanken. Uit hetgeen de schr. over dergelijke banken in andere koloniën mededeelt valt af te leiden, dat men in Ned.-Indië daaruit veel kan leeren. O. m. zegt hij in dit verband: De Javasche Bank staat ten eenenmale buiten het inlandsche landbouwcrediet en de vraag rijst, of het, in het belang van den inlandschen landbouw, op het voetspoor van de Banque de l'Indochine, niet wenschelijk zoude zijn indien hierin verandering kwam. Aan een rechtstreeksche relatie van den Bank met den inlandschen credietnemer kan bij de tegenwoordige organisatie van de Bank niet gedacht worden. Maar de bestaande inlandsche credietbanken, de z.g.n. Afdeelingsbanken, zouden, onder garantie van het Gouv., tegen de door hen verleende credieten pandbrieven kunnen uitgeven, die bij de Javasche Bank in beleening zouden kunnen worden aangenomen. Een kostbare Inlandsche landbouwcredietbank, wier oprichting meermalen in den boezem onzer Volksvertegenwoordiging bepleit werd, zou daardoor voorloopig overbodig worden, en tevens zou het m.i. niet geringe voordeel verkregen worden, dat die afdeelingsbanken onder een „Kaufmännische" contrôle kwamen, die de organisatie van het landbouwcrediet niet anders dan ten goede kan komen.

Ook zou aldus het beletsel opgeheven worden, dat tot nog toe de Indische Postspaarbank weerhouden heeft de haar toevertrouwde gelden aan het Inlandsch landbouwcrediet dienstbaar te maken; zij zou mede in die pandbrieven kunnen beleggen of daarop gelden in prolongatie kunnen voorschieten. De kapitalen, die de afdeelingsbanken hebben uitstaan, zijn momenteel nog niet zóó belangrijk dat dit een bezwaar zoude kunnen opleveren.

De conclusiën van Mr. K. luiden:

Bij het vaststellen der statuten eener koloniale circulatiebank volge men niet te slaafs de Europeesche voorbeelden na, men houde rekening met de eigenaardige omstandigheden waarouder die banken genoodzaakt zijn te werken, o.m. zal haar uitdrukkelijk de bevoegdheid gegeven moeten worden tot het verleenen van crediet op langen termijn, maar zal c.q. van dergelijke credieten uit de periodiek te publiceeren bankstaten duidelijk moeten blijken.

In de wijze waarop zij haar activa wenscht te beleggen moet haar meer ruimte gelaten worden.

Bij het speculatieve karakter dat hare zaken kenmerkt is het wenschelijk, dat hare reserve zoo hoog mogelijk opgevoerd worde; overwegingen, dat daardoor het jaarlijks c.q. aan den Staat uit te keeren aandeel in de winst, verminderen zal mogen niet gelden. een krachtige centrale circulatiebank is een alles overheerschend Staatsbelang.

En vooral zal niet mogen ontbreken een voortdurend scherp deskundig toezicht van regeeringswege, maar hieraan zal helaas in koloniën nog al eens wat ontbreken.

Notulen van het Bat. Genootschap van K. en W.

In de nieuwe afl. van de Notulen van het Bat. Gen., een periodiek dat alleszins de aandacht verdient om zijn rijken inhoud, vindt men o.m. belangrijke gegevens van den heer G. P. Rouffaer over beschreven steenen op Java en daarbuiten en voorts een Beschrijving der Hindoebeelden in de Batang-Hari-districten; uit een reisverslag van den waarnd. ass.-resident L. C. Westenenk — met kaartje.

Tevens is door genoemd genootschap uitgegeven het eerste stuk van Deel 58 der Verhandelingen, inhoudende:

De ballade „Njai Soemoer Bandoeng". Eene Soendasche pantoenvertelling, door C. M. Pleyte.

Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud van afl. 3—4 van deel 38: Afschrijving van landrente wegens misgewas, door B. J. Suermondt. — Bemestingsproeven. Met een staat der demonstratie-bemestingsproeven van het Kali-Syndicaat, in de Res. Rembang, van af 1908. — Een repliek (over reorganisatie van de politie op Java), door J. C. Castens. — Vereeniging „Oost en West". Opgericht den 3en Mei 1899. Afdeeling Informatie-bureau — Koloniale afdeeling van de Nationale huisvlijtentoonstelling te Scheveningen. — De moderne richting in de koloniale staatkunde en hare beteekenis voor het Nederlandsche volk, door C. J. Hasselman. (Lezing gehouden in het Indisch Genootsch.)

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

De Mei-Juni-afl. bevat de volgende opstellen: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spooren tramwegen in Ned.-Indië bij de aanname, vervoer en aflevering van goederen (vervolg), door S. A. Reitsma. — Een nieuwe kapok-ontpitmachine, door H. van Son. — Kinine-veilingen te Batavia (verslag over 1909). — Boerderijen in Indië. — De zijdewormteelt in tropische landen, door A. Fauchère. — Productenmarkt en wisselkoersen over April 1908.

Indisch Militair Tijdschrift. Mei 1910.

Inhoud: Het reglement voor de Japansche infanterie van 8 November 1909. — De militaire toepassingen van vliegers, door A. A. van Nynatten. — Ons toekomstig berg- of „gedragen"-geschut, door A. J. Gooszen. — Enkele opmerkingen over de hoofdstukken: de spreiding en de trefkans in het aanhangsel-schietvoorschrift der Infanterie, benevens het premiestelsel, door J. van Hasselt. — Enkele gegevens omtrent het Indische snelvuur veldgeschut, door A. F. A. Hoog. — Van vreemde legers, enz.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 4: Indo's en Totoks, door M. van Geuns. — Een bladzijde uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie. — Auto-revue in Djokja, 15—17 April 1910, door T. ter Horst-de Boer (slot). — Twee nieuwe kunstenaressen naar Indië (met foto's), door M. — Iets over groententeelt, III, door V. M. A. B. — Naar het Sneeuwgebergte. — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg). door Victor Ido.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 24: L'arbre à caoutchouc du Tonkin. door Dr. A. H. Berkhout. — India Rubber and gutta percha, door Dr. A. H. Berkhout. — De gouvernementsboschexploitatie op Java, door A. E. J. Bruinsma. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jr. — De economische toestand van Suriname in 1909/10 — Shanghai als theemarkt. — Handel in thee in China in 1909. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, enz.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel van J E. Jasper, getiteld In de vlakte van Java's Oosthoek (Op de Hoogte. Juni 1910).

van D. G., getiteld Iets over Pelantoengan, de Melaatscheninrichting op Java (Morks Magazijn, voorheen Boon's Magazijn, Juni 1910);

en op de jongste afl. van Petermanns Mitteilungen. waarin een „Bericht über die von Dr. Elbert geführte Sundaexpedition des Frankfurter Vereins für Geographie und Statistik, von Dr. B. Hagen, (mit Karte, Tafel und Lichtbildern).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t m 25 Mei 1910;
De Sumatrapost t/m idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 24 Idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 20;
De Indische Mercuur no. 25 en extra-no. 18 Juni;
Handelsberichten v/h Min. v. Landb. no. 170;
De Banier no. 19—20;
Weekblad voor Indië no. 4 en 5;
De Planter no. 15;
Maandblad der Vereen. v. vrouwenkiesrecht no. 8;
Bandera Wolanda no. 54;
Hollandsch Zuid-Afrika no. 12;
Vrede door Recht no. 6;
Neerlandia no. 6;
Reizen en trekken no. 1.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkakau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und België, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. *Oost en West* te **'s-Gravenhage** op **Zaterdag 9 Juli 1910**, in het gebouw van den *Haagschen Kunstkring*, **Heerengracht 13**, des **namiddags** ten $2\frac{1}{2}$ ure.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909. Zie Kol. Weekblad van 22 Juli 1909 no. 29, alsmede de Notulen der Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Kol. Weekbl. 1909, no. 48.
3. Het verslag over het jaar 1909 van den Secretaris. Zie Kol. Weekblad '10, no. 5, 6 en 7.
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren:
   - a. 's-Gravenhage: Ch. R. Qakhuizen van den Brink (stelt zich niet herkiesbaar), E. van Assen en A. A. C. Harting.
   - b. Rotterdam: Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weijler (stelt zich wegens verhuizing niet herkiesbaar).
   - c. Utrecht: Mevrouw J. E. van Oeveren-v. Schaik.

   Candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
   's-Gravenhage: Mr. J. H. Abendanon en L. J. C. van Es, E. van Assen en A. A. C. Harting.
   Rotterdam: D. H. Havelaar en L. G. Ph. Marcella.
   Utrecht: Mevr. J. E. van Oeveren—v. Schaik en mevrouw J. W. Weustman—Luitjes.
6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
7. Begrooting 1911.
8. Bemoeienis van het Hoofdbestuur inzake de Nationale Huisvlijt Tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 3 Maart 1910 no. 9.
9. Idem inzake den Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij ongelukken „Het Oranje Kruis" onder voorzitterschap van Z. K. H. Prins der Nederlanden. Zie Kol. Weekblad 26 Mei 1910 no. 21.
10. Voorstel tot aanvulling van art. 10 der statuten met de volgende zinsnede:
   „Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk, en in zooverre met afwijking van het hiervoren bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden gevormd, bijv. studenten-afdeelingen, werkende onder door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde voorwaarden of reglementen."
11. Mededeelingen omtrent het Koloniaal Weekblad. Zie Notulen Buitengew. Verg. 27 Nov. 1909, sub II. Kol. Weekblad 1909, no. 48.
12. Ondersteuningsfonds.
13. Geldleening.
14. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Ter vereenvoudiging van de Algemeene Vergadering, welke gehouden zal worden te 's-Gravenhage op Zaterdag 9 Juli a.s., des nam. ten $2\frac{1}{2}$ ure, in het gebouw van den Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, wordt leden van het Hoofdbestuur en van de bestuursafd., commissarissen en afgevaardigden en overige leden, die de Vergadering zullen bijwonen, aanbevolen, vooraf kennis te nemen:

a. van de Notulen der Alg. Verg. gehouden te Utrecht op 10 Juli 1909 en de Buitengewone Alg. Verg. gehouden te 's-Gravenhage op 27 Nov. 1909. Zie Kol. Weekbl. 1909 nos. 29 en 48.

b. van het Jaarverslag van den Secretaris. Zie Kol. Weekbl. 1910 nos. 5, 6 en 7.

c. van de artikelen over de Huisvlijt tentoonstelling te Scheveningen. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 9.

d. idem over het Oranjekruis. Zie Kol. Weekbl. 1910, no. 21.

e. De Rekening en Verantwoording van den penningmeester. Zal later in het Kol. Weekbl. volgen.

Aan de leden van het Hoofdbestuur wordt beleefd kennisgegeven, dat op den dag, waarop de Algem. Verg. te 's-Hage zal worden gehouden, n. l. Zaterdag 9 Juli a.s., ten $2\frac{1}{2}$ ure in het gebouw v. d. Haagschen Kunstkring, Heerengracht 13, ten $1\frac{1}{2}$ ure namiddags eene bijeenkomst van de leden van het Hoofdbestuur zal plaats hebben ter mogelijke bespreking van een en ander.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Volgens ontvangen mededeeling is op de Algem. Vergadering der Indologen Vereeniging van 24 Mei 1910 het bestuur dier vereeniging voor het academisch studiejaar 1910/11 samengesteld als volgt:

J. Jongejans, Praeses; H. Fievez de Malines van Ginkel Ab-Astis; C. H. ter Laag, Quaestor; J. Weijs Assesor I; A. I. Spits, Assessor II.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 20 Mei 1910. No. 40.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 3 maanden verlof naar Europa aan den ambtenaar Mr. W. C. I. A. van Everdingen,; zes maanden aan den opzichter Ch. H. W. Burgemeestre; één jaar aan den houtvester J. M. Boerrigter, den controleur H. Ch. A. Poublon en den onderwijzer A. C. A. van Eugen.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. B. H. Neijs, de opzichter-machinist J. M. Neijndorff, de bewaarder bij het kadaster J. W. H. Adèr.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. F. Koster; tot 2e idem G. A. R. van Maanen en P. L. H. Dronkers Delsaine; tot predikant te Djokjakarta T. Pilon, te Pekalongan E. van Loon, te Semarang R. W. F. Kijftenbelt en G. Hennemann; te Padang H. J. van Rooyen; te Meester-Cornelis J. Mooij; te Koepang W. Back; te Bandoeng S. A. de Vries; te Soerabaja J. F. Verhoeff; te Buitenzorg F. J. van Oostrom Soede, te Batavia J. Brink; tot adspirant-controleur in de res. Banjoemas J. Habbema.

Geplaatst: in de res. Semarang de ambtenaar C. L. van der Bel; in de res. Riouw de adsp.-control. F. H. Visman.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Djokjakarta J. S. G. Disse; te Malang J. Lantinga; te Soerakarta J. Joosten.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den 2en luit. J. A. Schippers.

Overgeplaatst: naar Bandjermasin de militair architect J. G. Mellink.

Uit de Javasche Courant van 24 Mei 1910. No. 41.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den onderwijzer G. J. de Zwaan, den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten K. van Pelt; den onderwijzer G. A. Tuyl Schuitemaker en den raadsheer in het Hooggerechtshof Mr. A. J. A. Kollman.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies H. W. Lans en de opziener W. D. A. Lentze.

Benoemd: tot 1en subs-off. bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. A. M. Z. Westrik; bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. J. Feitsma; tot houtvester Dr. L. A. G. Hissink; tot opzichter S. S. op Java E. Calicher; tot onderwijzer 2e kl. P. Reichholt; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. H. J. Haspers; tot 1en comm. Dep. B. B., B. A. H. Hertharia; tot 3en comm. bij Dep. O. E. en N., J. M. M. Hetharia; tot waterschout te Soerabaja H. P. H. Machemehl; tot onderschout voor de politie te Soerabaja K. J. Seijdel; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. E. L. de Schemaker; tot opzichter D. J. Steenstra Toussaint; tot hoofdcomm. te Semarang B. Th. Maurits.

Ingetrokken: de benoeming van D. Burger tot assistent-resident van Meester-Cornelis; de overplaatsing van den controleur H. W. Bloch naar Bantam.

Geplaatst: in de res. Bantam de contr. P. W. J. Bisschoff; in Pasoeroean H. W. Bloch.

Overgeplaatst: naar Kagok de onderwijzer O. Visser; naar Soerakarta P. Reichholt; naar Blora F. Koster.

Geplaatst: te Soerabaja de onderwijzer L. Tobi; te Djoeana J. Tijm.

Benoemd: tot klerk te Sidoardjo F. A. Paulus.

Militair Departement.

Verleend; een jaar verlof naar Europa aan den luitenant-kolonel der genie E. J. de Rochemont.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. Gezondh. H. G. Dumont.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luit. der inf. W. Hoogers.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapiteins W. Muurling en L. Weber.

Geplaatst: bij het 4e depôt-bat. de onderluit. W. A. Schaap.

Overgeplaatst naar Meester-Cornelis de 1e luit. A. Meijroos, naar het 6e bat. de 1e luit. G. W. Borgesius; naar het 3e bat. de 2e luit. S. van Eendenburg; naar Semarang de onderluitenant P. J. Westbroek; naar Salatiga de kapitein der artillerie O. L. Brewer.

Geplaatst: te Banjoe-Biroe de kapitein der art. T. G. A. Perelaer.

Overgeplaatst: naar Tandjong Pinang de 1e luit. der genie J. H. W. Immink; naar Magelang de kapitein-kwartiermeester A. J. Stuijver.

Geplaatst: te Semarang de majoor-intendant M. C. Boon.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins der Nederlanden". Gezagvoerder J. C. Metus; van West-Indië n. Amsterdam.

Mej. Q. Hellmund; Mevr. J. J. de Haseth Neuman en 4 k; J. Luijke; W. C. Lindauer; S. J. van Breugel; H. E. Krayema; J. Makkinge; Dr. J. Verloop; Mej. A. E. von Koningslow; Mevr. M. Heineken; Mej. J. Heilbron; J. A. Polak en echtg; D. Fernandes; H. J. Pos; L. Scheurlen; J. R. Wiegman, echtgenoote en k; Mevr. M. Yefken; Mej. T. Gefken; Mej. J. Gefken; Y. Ringeling; Mej. M. A. Ringeling; Mej. C. H. Ringeling; Mevr. Th. Kamperbeek; J. A. May, echtg. en dochter; Jongeh. A. D. Gomperts; S. Tjon-A-Kien; G. L. Buillab; A. H. Meulman; C. H. Knyn; A. J. Wolkenfeldt; G. C. Pheiffer.

VACANT